15.5.2018
Oikeusministeriö
Budjettineuvos Miika Snellman

Eduskunnan kunta- ja terveysjaostolle

OIKEUSMINISTERIÖN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA (VNS 1/2018 vp) JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2019−2022; HALLINNONALAN KESKEISET MUUTOKSET JA KIPUPISTEET KEHYSKAUDELLA

Oikeusministeriön pääluokan määrärahat laskevat kehyskauden aikana 966 milj. eurosta 919 milj. euroon, mikä johtuu pääasiassa vaalimenojen ja WinCapita-korvausten muutoksista.

Aiempaan julkisen talouden suunnitelmaan (28.4.2017) verrattuna hallinnonalan määrärahataso muuttuu seuraavasti.[1]

2019	2020	2021	2022
+ 60,2 milj. euroa	+ 48,0 milj. euroa	+ 57,7 milj. euroa	+ 54,2 milj. euroa

Määrärahamuutokset johtuvat vuoden 2018 talousarvion ja nyt annetun julkisen talouden suunnitelman (JTS) yhteydessä tehdyistä päätöksistä seuraavasti.

	2019	2020	2021	2022
2018 TA:sta johtuvat muutokset	+ 27,8 milj. euroa	+ 11,9 milj. euroa	+ 9,7 milj. euroa	+ 9,7 milj. euroa
JTS 2019─2022:n uusista päätöksistä johtuvat muutokset	+ 32,4 milj. euroa	+ 36,2 milj. euroa	+ 47,9 milj. euroa	+ 44,4 milj. euroa
Muutokset yhteensä[2]	+ 60,2 milj. euroa	+ 48,0 milj. euroa	+ 57,7 milj. euroa	+ 54,2 milj. euroa

Vuoden 2018 talousarvion valmistelun yhteydessä tehdyistä päätöksistä johtuva määrärahatason merkittävä kasvu v. 2019 (+ 27,8 milj. euroa) aiempaan kehyspäätökseen verrattuna selittyy pääasiassa WinCapita –korvausten muutoksella (+ 18 milj. euroa). Vuoden 2018 talousarviosta johtuvat muutokset käyvät yksityiskohtaisesti ilmi liitteestä 1.

Nyt annetun julkisen talouden suunnitelman yhteydessä tehdyt oikeusministeriön hallinnonalaa koskevat merkittävimmät *uudet määrärahapäätökset* ovat seuraavat.

Edellisessä (28.4.2017) julkisen talouden suunnitelmassa päätettiin, että *talous- ja velkaneuvonta* siirretään vuoden 2019 alusta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle oikeusapu- ja edunvalvontapiireihin oikeusaputoimistojen yhteyteen. Edellisessä kehyspäätöksessä toiminnan toteuttamiseen kohdistettiin vuodesta 2019 lukien 7,7 milj. euron vuotuinen rahoitus, josta 4,7 milj. euroa on hallinnonalojen välistä siirtoa ja 3 milj. euroa valtion muuta budjettirahoitusta. Tämän lisäksi nyt annetussa julkisen talouden suunnitelmassa *ylivelkaantuneiden aseman kohentamiseen* osoitetaan 8 milj. euroa vuodessa vuosille 2019—2020

[1] Aiemman julkisen talouden suunnitelman viimeinen vuosi oli 2021, joten vuoden 2022 osalta vertailu on tehty aiemman julkisen talouden suunnitelman vuoteen 2021.
[2] Luvuissa on pyöristyksistä johtuvia epätäsmäyksiä.

ja 9 milj. euroa vuodessa vuosille 2021—2022. Määrärahalisäyksillä pyritään laajentamaan talous- ja velkaneuvontaa (5 milj. euroa vuodessa), tehostamaan ulosotossa tehtävää velallisten neuvontaa (1−1,5 milj. euroa vuodessa) sekä nopeuttamaan tuomioistuinkäsittelyjä ylivelkaantumiseen liittyvissä asioissa (2−2,5 milj. euroa vuodessa).

Rangaistuspolitiikkaa kiristetään. *Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön* enimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen vankeutta. Lisäksi säädettäisiin uusi rangaistussäännös (*törkeä lapsen raiskaus*) koskemaan niitä tapauksia, joissa raiskausta ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevia säännöksiä nykyään sovelletaan samanaikaisesti. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistustason tarkistamisesta aiheutuviin menoihin osoitetaan 0,435 milj. euroa v. 2020[3] ja 0,87 milj. euroa vuodessa vuosille 2021—2022.

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksia koskevaa järjestelmää tiukennettaisiin siten, että myös 21 vuotta täyttäneille rikoksentekijöille voitaisiin tuomita ehdollisen vankeuden oheisseuraamukseksi valvonta ja oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun enimmäistuntimäärä nostetaan 90 tunnista 120 tuntiin. Näistä aiheutuviin menoihin osoitetaan 1,1 milj. euroa v. 2019 sekä 2,2 milj. euroa vuodessa vuodesta 2020 lukien.

Ehdonalaista vapauttamista koskevia säännöksiä aiotaan muuttaa siten, että lievempiä ehdonalaisen vapauden määräosia sovellettaisiin vain, jos vanki ei ole rikosta edeltäneiden viiden (nykyisin kolmen) vuoden aikana suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa. Ehdonalaista vapautta koskevien säännösten tarkistamisesta aiheutuviin menoihin osoitetaan 2,2 milj. euroa vuodessa vuodesta 2021 alkaen.

Lisäksi *väkivallan uusimisriskin vähentämisestä* aiheutuviin menoihin varataan 0,67 milj. euroa v. 2019 sekä 1,34 milj. euroa vuodessa vuosille 2020—2022[4].

Sakon muuntorangaistuksen käyttöä uudistetaan ja laajennetaan sakkomenettelyjärjestelmän uskottavuuden parantamiseksi siten, että toistuvien samankaltaisten sakkorikosten osalta maksamattomat sakot voidaan muuntaa vankeudeksi. Tästä aiheutuviin menoihin osoitetaan 0,3 milj. euroa vuodelle 2020, 9,1 milj. euroa vuodelle 2021 ja 8,8 milj. euroa vuodelle 2022.

Vankilat säilytetään Oulussa ja Vaalassa ja tarvittavat *uusinvestoinnit aloitetaan välittömästi*, minkä johdosta kehykseen on varattu 6,6 milj. euroa vuodesta 2022 alkaen.

Hämeenlinnan naisvankilahanke viivästyy ja hankkeen arvioidaan valmistuvan vuoden 2020 syksyllä, mikä vähentää Rikosseuraamuslaitoksen määrärahatarvetta 2,5 milj. eurolla v. 2019 ja 1,9 milj. eurolla v. 2020.

Tavoitteena on, että *tuomioistuinvirasto* aloittaisi toimintansa v. 2020. Tuomioistuinviraston arvioitu vuotuinen määrärahatarve on 3,3 milj. euroa, mihin on osoitettu kehyspäätöksessä 1,7 milj. euron vuotuinen lisämääräraha vuodesta 2020 lukien ja tämän lisäksi tehtävien siirtoa vastaavasti arviolta 1,6 milj. euroa siirrettäisiin tuomioistuinvirastolle hallinnonalan kehyksen puitteissa.

Turvapaikanhakijoiden oikeusturvamenoihin on saatu kehyskaudelle täysimääräinen rahoitus.

Koska *ulosottolaitoksen asiamäärien* arvioidaan pysyvän kehyskaudella korkealla tasolla, tähän osoitettua 2 milj. euron lisärahoitusta jatketaan kehyskaudella.

[3] JTS:n kohdan 5.3.1 oikeusministeriön hallinnonalan tekstissä virheellisesti **v. 2019**
[4] JTS:n kohdassa 5.3.1 oikeusministeriön hallinnonalan tekstissä virheellisesti **vuosille 2019−2022**

Valtorin palvelumaksujen nousua osittain kompensoidaan 2,6−3,0 milj. euron vuotuisella määrärahalisäyksellä.

JTS mrd euron säästö. Hallitus päätti vuosien 2018—2021 julkisen talouden suunnitelman yhteydessä, että hallitusohjelmassa päätetty kuntien kustannusten karsiminen 1 mrd. eurolla laajennetaan koskemaan koko julkista sektoria. Valtion toiminnan digitalisaation ja tuottavuuden kehittämisen osalta valtion kaikkia toimintamenoja vähennetään vuodesta 2020 alkaen 0,5 % vuosittain perustuen hallinnonalakohtaisiin toimintamenoihin vähennettynä toimitilamenoilla. Tämä säästö siis kumuloituu vuosittain. Aiempi viime vaalikaudelta jatkuva saman tasoinen tuottavuusvähennys päättyisi v. 2019 ilman uutta päätöstä. Oikeusministeriön, sisäministeriön ja puolustusministeriön hallinnonalojen sekä tullin säästövaatimusta huojennettiin 0,5 prosentista 0,3 prosenttiin. Oikeusministeriön hallinnonalalla säästö on -1,8 milj. euroa v. 2020, -3,5 milj. euroa v. 2021 ja -5,3 milj. euroa v. 2022. Ilman turvallisuuden sektoreille osoitettua säästön huojennusta oikeusministeriön hallinnonalan säästö olisi v. 2022 ollut -8,8 milj. euroa eli -3,5 milj. euroa kehyspäätöksen säästöä voimakkaampi[5].

Palkkojen tarkistuksista johtuvat muutokset ovat 17,4−18,6 milj. euroa vuodessa.

Saamelaiskäräjien toimintaedellytykset turvataan 460 000 euron vuotuisella lisärahoituksella. Kehyspäätös turvaa myös valtuutettujen toimintaedellytykset mm. maastapoistamisen täytäntöönpanon valvonnassa, tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanossa ja tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonnassa.

JTS 2019−2022 yhteydessä tehdyistä *uusista* päätöksistä johtuvat muutokset käyvät yksityiskohtaisesti ilmi liitteestä 2.

[5] säästö 0,5 %:n suuruisena v. 2022 olisi -8,816 milj. euroa – (säästö 0,3 % suuruisena v. 2022 on -5,3 milj. euroa) = säästön lieventyminen -3,516 milj. euroa

LIITE 1

TA 2018:n valmistelun yhteydessä tehdyistä päätöksistä johtuvat muutokset edelliseen kehyspäätökseen (1 000 euroina)

	2019	2020	2021	2022
Kaikki toimintamenomomentit				
- vuokramenojen indeksikorotus ja vastaava säästö	77	77	77	77
- kilpailukykyratkaisu	-159	-104	-104	-104
- palkkaliukumasäästön pienennys	4 318	4 318	4 318	4 318
Oikeusministeriö				
- lainvalmistelun voimavarojen vahvistaminen	160	160	160	160
- valtioneuvoston lehtihankintojen keskittäminen lopuilta osin	-9	-9	-9	-9
- VN:n yhteisen verkkojulkaisualustan palvelumenot	-74	-74	-74	-74
Yhdenvertaisuusvaltuutettu; maastapoistamisen täyt.panon valvonta	300	300	300	300
Tietosuojavalt. tsto; tietosuoja-asetuksen täytäntöönpano	375	375	375	375
Oikeusrekisterikeskus				
- WinCapita-asioiden korvausvaatimusten käsittely (2 juristia)	160	160	0	0
- tietojärjestelmien ylläpito- ja pienkehittämismenot, lisämääräraha	200	200	200	200
- tietojärjestelmien ylläpito- ja pienkehittämismenot, siirto hallinnonalalta	200	200	200	200
- vastaava vähennys hallinnonalan sisältä	-200	-200	-200	-200
Rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaiset korvaukset (WinCapita- korvaukset)	18 000	2 000	0	0
Muut tuomioistuimet				
- rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen; säästön pienennys	3 200	3 200	3 200	3 200
Syyttäjälaitos				
- rangaistusmääräysten käyttöalan laajentaminen; säästön pienennys	650	650	650	650
- terrorismirikosten torjuminen ja rikosvastuun toteuttaminen	400	400	400	400
Rikosseuraamuslaitos				
- väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy vankiloissa	378	378	378	378
- vankiterveydenhuollon siirron tarkentuminen	-150	-150	-150	-150
TA 2018:n valmistelun yhteydessä tehdyistä päätöksistä johtuvat muutokset edelliseen kehyspäätökseen yhteensä	**27 826**	**11 881**	**9 721**	**9 721**

LIITE 2

Kehyksen valmistelussa tehdyistä uusista päätöksistä johtuvat muutokset (1 000 euroina)

	2019	2020	2021	2022
Useita momentteja koskevat ehdotukset				
- palkkojen tarkistukset	18 574	17 402	17 402	17 402
- JTS mrd euron säästö (0,3 %)	0	-1 772	-3 539	-5 300
- ylivelkaantuneiden aseman kohentaminen	8 000	8 000	9 000	9 000
- sakon muuntorangaistus	0	300	9 100	8 800
- Valtorin palvelumaksujen nousun osittainen kompensaatio	2 564	3 033	2 947	2 579
- siviilitiedustelulainsäädäntö	653	653	653	653
- maahantulokiellon rikkomista koskevat säädösmuutokset	585	585	585	585
Valtuutetut				
- tietosuojavaltuutetun toimisto; tietosuoja-asetus ym.	805	805	805	805
- tiedusteluvaltuutettu; tiedustelutoiminnan laillisuusvalvonta	350	350	350	350
Oikeusrekisterikeskus				
- maksukyvyttömyysrekisteri (IRIS II)	200	0	0	0
- tietosuojadirektiivi	0	250	250	0
- hallinnollisten seuraamusmaksujen kasvu	50	50	50	50
- tieliikennelain kokonaisuudistus	0	125	0	0
Saamelaiskäräjien toiminnan turvaaminen	460	460	460	460
Korkein hallinto-oikeus				
- turvapaikanhakijoiden oikeusturva	570	200	-10	-80
Muut tuomioistuimet				
- turvapaikanhakijoiden oikeusturva	720	220	290	60
- tuomioistuinvirasto	0	1 700	1 700	1 700
- vesilainsäädännön mukaiset kuulemiset	20	20	20	20
- sotilastiedustelulainsäädäntö	80	80	80	80
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit				
- turvapaikanhakijoiden oikeusturva	-3 247	-2 757	-2 757	-2 757
Yksityiset oikeusavustajat				
- turvapaikanhakijoiden oikeusturva	700	1 700	1 700	1 700
Ulosottolaitos				
- korkeat asiamäärät; lisärahoituksen jatkuminen	2 000	2 000	2 000	2 000
- URA ICT:n tuottavuushyötyvähennyksen kasvu edellisen kehyksen tasosta	0	0	0	-3 000
Rikosseuraamuslaitos				
- seksuaalirikosten rangaistustason tarkistaminen	0	435	870	870
- vakavan väkivallan uusimisriskin vähentäminen	670	1 340	1 340	1 340
- ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset	1 100	2 200	2 200	2 200
- ehdonalaista vapauttamista koskevien säännösten tarkistaminen	0	0	2 200	2 200
- Pohjois-Suomen vankilat	0	0	0	6 600
- Hämeenlinnan naisvankilahankkeen viivästyminen	-2 500	-1 875	0	0
Vaalimenot	0	660	235	-3 887
Kehyksen valmistelun yhteydessä tehdyistä uusista päätöksistä johtuvat muutokset yhteensä	**32 354**	**36 164**	**47 931**	**44 430**